

STERKERE GEMEENSCHAPPEN, BLOEIENDE REGIO'S

DE ROL VAN ENERGIEGEMEENSCHAPPEN IN NATIONALE EN REGIONALE PARTNERSCHAPSPLANNEN

BRIEFING VOOR HET NATIONALE PLAN
VOOR HET EU BUDGET 2028-2034

REScoop.EU

Friends of
the Earth
Europe

Voor het EU budget 2028-2034 maakt Nederland een nationaal plan, energiegemeenschappen dragen bij aan de doelstelling van dit plan gezien hun sterke sociale en economische impact

De Richtlijn 2018/2001 (Richtlijn hernieuwbare energie of REDII) en de Richtlijn 2019/944 (Richtlijn betreffende de interne markt voor elektriciteit, of IEMD) hebben hernieuwbare-energiegemeenschappen en burgerenergiegemeenschappen vastgesteld als de twee wettelijke definities voor energiegemeenschappen (EC's) en hun rechten toegekend om deel te nemen aan de energiemarkt. Deze activiteiten werden vervolgens verder uitgebreid in het FitFor55-pakket, met inbegrip van renovaties, verwarming en koeling, en de bestrijding van energiearmoede.

Via een EC kunnen burgers, samen met kleine ondernemingen en lokale overheden, lokale hernieuwbare-energieprojecten mede ontwikkelen en zo een inclusieve energietransitie op lokaal niveau bevorderen.

+ 8,000

het aantal EC's in Europa, gemeten door het ESPON TANDEM-project, het meest uitgebreide monitoringsproject tot nu toe.

1,100€/jaar

het bedrag dat een huishouden in de EU kan besparen door deel te nemen aan een energiegemeenschap

176 miljard euro

het totale kapitaal dat burgers tegen 2030 kunnen mobiliseren via energiegemeenschappen. Elke euro aan overheidsgeld die in een gemeenschapsenergieproject wordt geïnvesteerd, levert 40 tot 60 euro aan particulier kapitaal op.

74%

van de energiegemeenschappen heeft sociale doelstellingen, vaak in verband met de bestrijding van energiearmoede

2-8x

energiegemeenschappen genereren 2 tot 8x meer opbrengst voor de lokale economie dan commerciële partijen

45%

van de energiebehoefte van de EU kan tegen 2050 worden gedekt door energiegemeenschappen

Leveringszekerheid

Verschillende energiegemeenschappen met een leveringsfunctie konden tijdens de energiecrisis de prijzen constant of onder het marktniveau houden, doordat zij via eigen hernieuwbare energie in de volledige behoeften van hun leden konden voorzien. In combinatie met opslag en flexibiliteit kunnen EC's lokale veerkracht en leveringszekerheid versterken, evenals betaalbare energierekeningen.

Hoe energiegemeenschappen kunnen bijdragen aan de doelstellingen van het Nederlandse nationale en regionale partnerschapsplan

In juli 2025 publiceerde de Europese Commissie haar ontwerpverordening tot instelling van het nieuwe overkoepelende "Europees Fonds voor economische, sociale en territoriale cohesie, landbouw en platteland, visserij en maritieme zaken, welvaart en veiligheid". Elke lidstaat moet nu zijn "**nationaal en regionaal partnerschapsplan**" (NRPP) opstellen.

Doelstellingen van het NRPP	Relatie met energiegemeenschappen
 "het verminderen van regionale onevenwichtigheden in de Unie en de achterstand van de minst begunstigde regio's"	Kapitaal dat door EC's wordt gegenereerd, blijft lokaal: • Gemeenschapsenergieprojecten leveren <u>twee</u> tot <u>acht</u> keer meer voordelen op voor de lokale economie dan particuliere projecten. • Elke euro aan overheidssubsidie voor EC's levert 50 euro aan economische voordelen op voor het gebied. Elke euro aan overheidsgeld die in een gemeenschapsenergieproject wordt geïnvesteerd, levert 40 tot 60 euro aan particulier kapitaal op. In totaal kunnen EC's tegen 2030 tot <u>176 miljard euro</u> mobiliseren voor de energietransitie. EC's creëren lokale banen en lokale, economische kansen, waardoor achterstand van minst begunstigde regio's kan worden beslecht en onevenwichtigheden verminderd.
 "ter ondersteuning van hoogwaardige werkgelegenheid, onderwijs en vaardigheden en sociale inclusie"	EC's in de hele EU dragen bij aan 4800 FTE-banen. Extrapolatie uit het LIFE ENERCOM Facility-project. EC's kunnen broedplaatsen zijn voor groene en digitale vaardigheden, omdat ze: • leden vertrouwd maken met digitale en flexibele apparatuur (bijv. vraagrespons, batterijopslag, netwerken) • leden leren hun energierekeningen te begrijpen, hun consumentenrechten kennen en actief deel te nemen aan de energietransitie • burgers bijscholen om kwalificaties te behalen op het gebied van bijvoorbeeld energieadvies en woningrenovatie
 "om de uitvoering van het GLB te ondersteunen"	Zoals het adviescentrum voor plattelandsenergiegemeenschappen van de Commissie benadrukt, kunnen EC's: • De inkomsten van boeren diversifiëren (bijvoorbeeld door de verkoop van restbiomassa voor energie) en hun operationele kosten verlagen (bijvoorbeeld door agri-voltaïsche energie) • Kansen creëren in plattelandsgebieden, met name voor jongeren, en zo de sociale cohesie versterken

Doelstellingen van het NRPP

Relatie met energiegemeenschappen

"om de democratie in de Unie te beschermen en te versterken en de waarden van de Unie hoog te houden"

EC's zijn scholen voor democratie omdat hun bestuursmodel **burgers vertrouwd maakt met participatieve besluitvormingsprocessen**. Ze kunnen ook **een sterke werkrelatie tussen burgers en lokale overheden** bevorderen.

Door gelijke participatie te ondersteunen, verminderen EC's verschillen op het gebied van leeftijd, geslacht, sociale achtergrond enz. Cruciaal is dat EC's door directe participatie de maatschappelijke acceptatie van hernieuwbare energie bevorderen.

- In heel Europa gaf **61 % van de ondervraagden** aan dat ze **waarschijnlijk zouden toetreden tot een energiecoöperatie**.
- In het Verenigd Koninkrijk zou **62% van het publiek** een gemeenschapsproject voor hernieuwbare energie in hun regio steunen, tegenover 40% voor een particulier project.

Hieronder volgt een overzicht van de artikelen uit de ontwerpverordening die relevant zijn voor EC's

ARTIKEL 6

Partnerschap en meerlagig bestuur

EC's moeten worden betrokken bij het opstellen van het NRPP. Nationale coalities van EC's moeten tevens deelnemen aan de monitoringcomité(s) die zullen worden opgericht om toezicht te houden op de uitvoering van het plan.

De lidstaten moeten aantonen dat hun NRPP in overeenstemming is met de nationale energie- en klimaatplannen (NECP's),

die al gedetailleerde informatie bevatten over ondersteunende maatregelen voor EC's.

ARTIKEL 22

Vereisten voor het NRPP

- In dat verband kunnen lidstaten **EC's inzetten als instrumenten voor sociale cohesie, ook in minder ontwikkelde regio's**. Ook kunnen EC's lokale overheden in staat stellen om samen met burgers projecten uit te voeren op het gebied van hernieuwbare verwarming, het delen van elektriciteit, gedeelde elektrische mobiliteit en woningrenovaties.
- Indicator 191 van de prestatieverordening vermeldt specifiek EC's met een klimaatcoëfficiënt van 100 % en een sociale coëfficiënt van 40 %. Dit betekent dat dergelijke investeringen **kunnen meetellen voor de sociale oormerking van 14 % en de klimaattoormerking van 43 %** in de NRPP's.

De lidstaten moeten de landspecifieke aanbevelingen van het Europees semester uitvoeren

De Commissie heeft consequent aanbevolen dat EU-landen ondersteunende maatregelen voor EC's nemen.

ARTIKEL 26

Over de uitvoering van de EU-faciliteit

De EU-faciliteit ondersteunt integrale acties met toegevoegde waarde op Unieniveau. In aanmerking komende activiteiten zijn "LIFE-activiteiten", daaronder valt stimulering van EC's. **De EU-faciliteit moet dus EC's ondersteunen bij de ontwikkeling van gezamenlijke, innovatieve diensten die verschillende lidstaten bestrijken** (bijvoorbeeld online one-stop-shops of instrumenten om het eigen energieverbruik te maximaliseren).

ARTIKELEN 35 EN 76

Over het gemeenschappelijk landbouwbeleid en door de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling

Van agri-voltaïsche energie tot biopellets: **EC's kunnen landbouwers helpen hun inkomsten te diversifiëren, klimaatmaatregelen te bevorderen en sociale cohesie op te bouwen**. Ze moeten worden ondersteund als een integraal instrument voor door de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling, met name in plattelandsgebieden

ARTIKELEN 74 EN 75

Over territoriale en lokale samenwerkingsinitiatieven en geïntegreerde territoriale en stedelijke ontwikkeling.

EC's kunnen een belangrijk instrument zijn voor lokale ontwikkeling in elke regio, overeenkomstig de doelstelling van de EU-zonnestrategie van één EC per gemeente met meer dan 10 000 inwoners. Lokale overheden kunnen samenwerken met deskundige organisaties op het gebied van gemeenschapsenergie en one-stop-shops opzetten om burgers te helpen bij de energietransitie door middel van een bottom-up, plaatsgebonden aanpak

ARTIKELEN 80 EN 82

Over het Sociaal Klimaatfonds en synergieën met het Moderniseringsfonds

Op dit moment zijn er **meer dan 650 door de gemeenschap geleide verwarmings- en koelingsprojecten in Europa**, die stabiele en **schone thermische energie leveren aan meer dan 1,9 miljoen EU-burgers**. Het Sociaal Klimaatfonds en het Moderniseringsfonds moeten prioriteit geven aan dergelijke projecten, evenals aan de woningrenovaties die deze projecten ondersteunen.

OVERZICHT VAN DE NEDERLANDSE GEMEENSCHAPSENERGIESECTOR

702

energiecoöperaties

404.2MWp

geïnstalleerd collectief fotovoltaïsch zonne-energievermogen

340.6 MW

onshore coöperatieve windcapaciteit

139,000

betrokken burgers, ongeveer 1,7% van de huishoudens

52%

van de 545 energiegemeenschappen pakt energiearmoede aan

gemeenten hebben een actieve energiecoöperatie of -gemeenschap.

69% aan zonne-energie

9% aan wind-energie

11% aan warmte

WEST-BETUWE

Lokaal eigendom

Het **Klimaatakkoord** bevordert 50% lokaal eigendom in onshore wind- en zonne-energieprojecten. 39% van de gemeenten streeft expliciet naar het behalen van de drempel van 50%.

Capaciteit

Deze collectieven zijn verantwoordelijk voor ongeveer **1,3% van de totale zonne-energiecapaciteit** en **4,9% van de totale windenergiecapaciteit** op het land in Nederland.

De **West-Betuwe Burgerwindcoöperatie** bezit drie windparken, is betrokken bij de ontwikkeling van zonneparken en een voedselbos (als compensatie voor het kappen van bomen voor de windparken) en exploiteert ook de WattHub smart charging Plazas in Rotterdam en Geldermalsen.